

ИЗВЕШТАЈ ЗА РОДОВО ОДГОВОРНО БУЏЕТИРАЊЕ

20____ год.
9.7.103-2020

1. Податоци за избраната Програма

Име на програмата: Програма за конкурентност, иновации и претприемништво, од Област А - Поддршка и развој на микро, мали и средни претпријатија и занаетчиство за 2019 година. Во која се земени:

- а) Мерка 2.3. Субвенционирање на трошоци на занаетчии и вршители на занаетчиска дејност;
- б) Мерка 2.2. Финансиска поддршка за женско претприемништво и
- с) Мерка 1.2. Кофинансирање на проекти за развој и поддршка на МСП и промоција на претприемништвото во Република Северна Македонија.

Сектор надлежен за спроведување на програмата во Министерството за економија :
Сектор за претприемништво и конкурентност на мали и средни претпријатија (МСП).

Вид на програмата

- ☐ Хоризонтална
- ☐ Вертикална

Како програмата е поврзана со Стратегијата за родова еднаквост 2013-2020:

Економското јакнење претставува еден од најзначајните фактори и цел во постигнувањето на родовата еднаквост и токму поради тоа наоѓа посебно место во Стратегијата за родова еднаквост 2013-2020 година.

Со цел спроведување на обврските кои произлегуваат од Методологијата за родово одговорно буџетирање и Стратегијата за родово одговорно буџетирање, која Владата на Република Северна Македонија ја донесе во **2012** година, Министерството за економија се вклучува во спроведување на родово одговорно буџетирање, па за таа цел избрани се мерките од Програмата за конкурентност, иновации и претприемништво кои се дел од област А. Поддршка и развој на мали и средни претпријатија кои ќе бидат предмет на родово буџетска анализа:

- Мерка 2.3. Субвенционирање на трошоци на занаетчии и вршители на занаетчиска дејност
- Мерка 2.2. Финансиска поддршка за женско претприемништво и
- Мерка 1.2. Кофинансирање на проекти за развој и поддршка на МСП и промоција на претприемништвото во Република Северна Македонија.

Краток осврт на избраните мерки од програмата:

Мерка 2.3. Субвенционирање на трошоци на занаетчии и вршители на занаетчиска дејност

Предмет на мерката е субвенционирање на занаетчии и вршители на занаетчиска дејност државјани на Република Северна Македонија преку кофинансирање до 60% од докажаните трошоци, но не повеќе од 200.000,00 денари, направени за следните активности:

- Набавка на опрема и алати;
- Уредување/подобрување на деловниот простор;
- Воведување на софтверски решенија (60% од докажаните трошоци, но не повеќе од 60.000,00 денари).

Мерка 2.2. Финансиска поддршка за женско претприемништво.

Предмет на мерката е субвенционирање на претпријатија во сопственост на жени (над 50%) и управувани од жени, државјани на Република Северна Македонија, преку кофинансирање на 60% од докажаните трошоци но не повеќе од 150.000,00 денари, направени за следните намени:

- Набавка на опрема и алати;
- Уредување/подобрување на деловниот простор
- Воведување на софтверски решенија (60% од докажаните трошоци, но не повеќе од 60.000,00 денари).

МЕРКА 1.2. Кофинансирање на проекти за развој и поддршка на МСП и промоција на претприемништвото во Република Северна Македонија.

Предмет на мерката е кофинансирање на проекти на фондации и здруженија на граѓани кои се однесуваат на развој и поддршка на МСП како и проекти за промоција на претприемништвото во Република Северна Македонија. Максималниот износ на кофинансирање на трошоците по проект изнесува 450.000,00 денари.

Финансиската поддршка се однесува за следните проекти:

- Изработка на студија за потребите, можностите и условите за алтернативните форми на финансирање и организирање на меѓународна конференција за промоција на студијата и споделување на најдобри практики и искуства;
- Јакнење на капацитетите на МСП за полесен пристап до капитал преку дводневен симпозиум за вмрежување, обука и симулација на пичинг;
- Women in Adria и CEED HUB за поддршка на женско претприемништво во Македонија;
- Подобрување на производите и услугите, конкурентноста, продуктивноста и интернационализацијата на малите и средните претпријатија;
- Поттикнување, раст и развој на женското претприемништво во Полошкиот регион;
- Womenpreneurship Trainee and Workshop Претприемништвото како можност за зајакнување на жената;
- ЕУ Деск за иновативни финансиски пакети за подобра искористеност на европските фондови II (EU Desk-FINA4MA-II);
- Саем за кариера и обуки за вешт претприемач;
- Поддршка, промоција и развој на женско претприемништво;
- Платформа-жени на одлучувачки позиции;
- Промовирање на соработката меѓу истражувачките организации и бизнис секторот преку градење капацитети за трансфер на технологии како и
- Стимулирање на неформалниот пазар на ризичен капитал преку промоција на моделот на бизнис ангели.

За реализација на овие мерки, Министерството за економија објавува Јавни повици за секоја од наведените мерки на веб страната на Министерството за економија како и порталот за конкурентност.

2. Вовед

Програмата за конкурентност, иноваци и претприемништво како обедината програма на два сектори (Сектор за претприемништво и конкурентност на МСП и Сектор за индустриска политика) започна да се реализира од 2013 година и истата содржи три области:

- а) Област А – Поддршка и развој на мали и средни претпријатија;
- б) Област Б – Имплементација на индустриска политика и
- в) Област В – Поддршка и развој на кластерско здружување.

Предложените (избраните) мерки се од делот А – Поддршка и развој на мали и средни претпријатија, истите се реализирале и во 2012 година а континуирано продолжуваат да се спроведуваат и секоја напредна година со различни и зголемени буџетски средства за нивна реализација.

При креирање на предложените **три** мерки не е земен предвид родовиот аспект односно дали ќе аплицираат занаетчиј односно правни субјекти во сопственост или управувани од жена или маж, **освен во мерката бр.3** (финансиска поддршка за женско претприемништво), каде е земен предвид родовиот аспект, и истата е дизајнирана конкретно за претпријатија во сопственост и управувани од жени. За другите две мерки може да аплицираат правни субјекти независно од полот на сопственикот или управителот. Во следните табели е прикажан преглед на горенаведените мерки со состојбата за претходните години:

Табела бр.1. Табеларен приказ на 1.2. Кофинансирање на проекти за развој и поддршка на МСП и промоција на претприемништвото во Република Северна Македонија.

Година	Број на пристигнати апликации	Број на одобрени апликации	Број на одобрени апликации	
			ж	м
2015	11	9	5	4
2016	11	1	8	3
2017	2	24	13	11
2018	10	7	4	3
2019	16	12	6	6

Табела бр. 2. Табеларен приказ на **Мерка бр. 2.2** (Женско претприемништво –апликации по дејност).

Година	Број на пристигнати апликации	Број на одобрени апликации	Претежна дејност на одобрените апликации
2015	26	15	-1-архитектонски дејности, 1-производство на леб слатки во свежа состојба и бисквити, 6-сметководство-книговодствени работи, 1- фризерски салон, 1- поставување на сидни и подни подлоги, 1-дејности на советување во врска со работење, 1-поправка на опрема за комуникации, 1-дејности на дневна социјална заштита на деца, 1- други издавачки дејности, 1- хотели и слични објекти за сместување
201	39	23	6- Сметководствени, книговодствени и ревизорски работи, даночно советување, 1- Дејности за нега и одржув. на телото, 2- Компјутерски консултант. дејности, 1- Техничко испитување и анализа, 2- Други забавни активности, неспомн. на друго место, 1- Преведувачки дејности и услуги на преведувачите, 1- Инженерство и со него поврзано техничко советување, 1- Производство на друга горна облека, 1- Издавање на списанија и периодични публикации, 1- Производство на амбалажа од пластични маси за пакување, 1- Производство на леб, слатки (колачи, торти) во свежа состојба и бисквити, 3- Услужни дејности во врска со печатењето и

			објавувањето, 1- Останати стручни, научни и технички дејности, непомнати на друго место, 1-Производство на парфеми и тоалетни препарати
2017	36	1	1- компјутерско програмирање, 2-архитектонски дејности, 2-специјализир. дизајнерски дејности, 2- производство на останати прехранбени производи непомнати на друго место, 1- дејности за советување во врска со работењето и останато управување, 1- Општи машински работи, 3- производство на друга горна облека, 2-производство на леб, слатки (колачи торти) во свежа состојба и бисквити, 1-погребни и слични дејности, 1-останато производство непомнато на друго место, 1- Истражување на пазар и испитување на јавно мислење, 1- производство на друг мебел
2018	46	16	1-Производство на останати прехранбени производи, непомнати на друго место, 1-Производство на ДРУГА ГОРНА ОБЛЕКА, 1-Услужни дејности во врска со печатењето и објавувањето, 2-Друга преработка и конзервирање на овошје и зеленчук, 1-Производство на предмети за санитарни и тоалетни потреби за домаќинствата, 3-Останато производство, непомнато на друго место, 1-Неспецијализирана трговија на големо, 1-Производство на други машини за општо намена, непомнати на друго место, 1-Прозводство на леб, слатки (колачи,торти) во свежа состојба и бисквити (кекси), 1-Поправка на опрема за комуникации, 1-Поставување на столарија, 1-фризерски салони и салони за забавување, 1-производство на парфеми и тоалетни препарати
2019	38	21	96.02 Фризерски салони и салони за забавување – 3 комани, (вкупно 45.456,00 ден). 96.01 Перење и хемиско чистење на текстилни и крзнени производи – 2, 93.13 Објекти за фитнес – 2, 93.29 Останати забавни и рекреативни дејности, непомнати на друго место – 1, 56.21 Услуги на доставување на храна и пијалаци за посебни прилики (кетеринг) -1, 43.31 Малтерисување – 1, 43.21 Електроинсталатерски работи -1, 31.09 Производство на друг мебел – 1, 25.62 Општи машински работи – 1, 22.22 Производство на амбалажа од пластични маси за пакување – 1, 18.13 Услужни дејности во врска со печатењето и објавувањето -1, 15.12 Производство на куфери, рачни торби и слични предмети, седла и сарачки произв. -1, 14.13 Производство на друга горна облека – 1, 10.91 Производство на готова храна за животни на фарма (домашни животни) – 1, 10.71 Производство на леб; слатки (колачи, торти) во свежа состојба и бисквити (кекси) – 1. 10.39 Друга преработка и конзервирање на овошје и зеленчук – 1, 10.11 Преработка и конзервирање на месо – 1.

Табела 3. Табеларен приказ на Мерка бр. 1.1(Занаетчиство, каде е направена поделба од аспект на сопственост, над 51% (маж или жена) во компанијата - апликант.

Година	Број на пристигнати апликации	Број на одобрени апликации	Број на одобрени апликации		Претежна дејност на одобрените апликации	
			ж	м	ж	м
2015	14	13	11	2	5-Козметичарка; 3-фризерски салон; 1-фотограф; 1-домашни ракотворби; 1-одржување на лице и тело.	1-автомеханичар, 1-фризер,
2016	12	12	5	7	1-производство на облека – кројач; 1-козметичко – фризерско студио; 1-фризерски салон, 1-дизајнер, модно студио; 1-производство на текстил.	1-изработка на врати, прозорци од дрво, 1-фото студио, 1- производство на леб, слатки (колачи торти) во свежа состојба и бисквити, 1- фото студио, 2-фризер, 1-столар
2017	23	23	9	14	1-атеље; 4-козметичарка; 1-рачни ракотворби; 2-фризерка.	1-фурна, 6-мајстор мебел, 1-златар, 2-печатница, 1-бербер, 1-хаус мајстор, 2- фото студио,
2018	27	19	8	11	2-шивачка; 1-фотограф; 2-фризерка; 1-пекар; 1-декорирање на свечености; 1-козметичарка.	1-бербер 1-афтомеханичар 1-афтоелектричар 1-градежник 1-производство на текстил 1-оптичар 1-производство на накит 1-вулканизер 1-фотограф 1-фризерско козметички услуги 1-златар
2019	45	40	15	25	9-фризерка; 1-услуги за храна (кетеринг); 1-производство на друг мебел; 1-производство на игри и играчки; 1-производство на облека; 1-козметичарка; 1- производство на останати производи од дрво и др.	1-Производство на леб; слатки (колачи, торти) во свежа состојба и бисквити (кекси); 1- Производство на останати производи од дрво; производство на предмети од плута, слама и плетарски материјал; 1- Производство на предмети за вградување (градежна стока) од пластични маси; 1- Производство на други производи од пластични маси; 1-Сечење, обликување и доработка на камен; 1- Производство на машини за индустријата за храна, пијалаци и тутун; 1- Производство на канцелариски мебел и мебел за продавници; 1- Производство на накит и слични производи; 1- Производство на медицински и стоматолошки инструменти; 1- Останати завршни градежни работи; 5- Одржување и поправка на моторни возила;

						4- Фотографски дејности; 1- поправка на опрема за комуникации; 4- бербер; 1 – поправка и опрема за комуникации.	
--	--	--	--	--	--	--	--

Од прегледот на мерките за економското зајакнување во изминатите три години (2015-2017) во мерката за субвенционирање на трошоци на занаетчии и вршители на занаетчиска дејност, може да се забележи дека жените кои се субвенционирани најчесто се вклучени во доменот на услугите односно козметичко-фризерска дејност.

Во мерката за женско претприемништво во 2015 и 2016 година доминира дејноста сметководство-книговодствени работи, додека во 2017 и 2018 година доминираат дејностите од областа на производство, преработувачка и услуги.

Во 2019 година, најголемиот број на одобрени апликации кај женскиот род се забележува во дејноста фризерки, додека пак кај машкиот род најголем број на одобрени апликации има во дејностите одржување и поправка на моторни возила, фотографски дејности и бербери.

3. Позадина/контекст

Се оди во насока на **зголемување на свеста** кај жените претприемачи во земјава како и да се поттикне поголемо **вклучување** на жените во претприемништвото.

4. Остварени резултати, промени и влијанија (се следат почетните состојби и индикаторите кои укажуваат на промени)

Како што може да се види од табела бр. 1.2, за Мерка бр. 6, во 2019 година аплицирале повеќе правни субјекти споредено со 2018 година, односно пристигнати се 16 апликации, за разлика од 2018 во која аплицирале 10 апликанти. Од вкупниот број од одобрени апликации за 2019 година (12 – дванаесет) , (6 – шест) од нив се апликанти од женски пол и (6 – шест) апликанти од машки пол. Во споредба со 2018 година, се забележува значително зголемување на пристигнати и одобрени апликации.

За мерка бр.2.2, може да се види дека е намален бројот на апликации во 2019 година споредено со 2018 година. Во 2019 година има 38 апликации, за разлика од 2018 година од кои аплицирале 46 апликанти, но зголемен е бројот на одобрени апликации. Најголем интерес односно 3 апликации се однесувале на дејноста **фризерка**.

За мерка бр 1.1. за 2019 година, се бележи пораст на субјекти кои аплицирале споредено со 2018 година, но се забележува и пораст на бројот на жени кои аплицирале за ова мерка. Во 2019 пристигнале 45 апликации за разлика од 27 апликации во 2018 година, т.е. одобрени се 40 апликации во 2019 година, за разлика од 19 апликации во 2018 година.

5. Анализа на буџетски алокации (планирани и потрошени средства, по корисник, дополнителни средства, специфични трошоци за жени).

Во анализата на буџетските алокации можете да се водите од:

Анализа на потрошените средства во однос на поставените индикаторите за таа програма;

Процентуалната распределба на трошоците на мажите и жените;

Анализа на ефектите и влијанието во остварување на индикаторите на програми специфично наменети за

МЕРКА 2.2. Финансиска поддршка за женско претприемништво, беа наменети 2.500.000,00 денари, од кои се реализирале 2.307.370,00 денари. Во ова мерка средствата беа наменети само за претпријатија во сопственост и управувани од жени.

6. Тесни грла и научени лекции (Како можеме да ја подобриме во иднина политиката/програмата за да обезбеди подобри резултати согласно дефинираните индикатори)

Проблемите со кои сме се среќавале во ова проблематика се:

Со оглед на тоа што во јавните повици стои дека принципот на доделување на средствата е „прв дојден прв услужен“. На апликантите кои имаат непотполна документација Комисијата писмено им се обраќа да го дополнат барањето со потребната документација, но притоа како датум на поднесување на барањето се смета датумот кога целосно ќе го докомплетираат барањето. Со ова апликантите со непотполна документација го губат редот и може да се случи средствата веќе да се исцрпат односно доделат на апликанти кои имаат комплетна документација и кои ги исполнуваат условите.

7. Заклучоци и препораки

Заклучоци: Во 2019 година, кај Мерката бр.2.2 - која е наменета само за жени, се забележува намалување на бројките на апликанти споредбено со 2018 година, но зголемен е бројот на одобрени апликации. Најголем интерес се забележуваше за следниве дејности: Фризерски салони и салони за разубавување; перење и хемиско чистење на текстилни и крзнени производи, како и објекти за фитнес.

Предлагаме следно:

- Едукација на апликантите (прикажување на сите чекори за аплицирање, отварање на бизниси и др. на поедноставен начин и терминологија, на пример терминологија и фази на процесите да бидат достапни на YOUTUBE tutorial, креирање на Help Desk центар и др);
- Зголемување на буџетот /фондот за женско претприемништво;
- Подобрено информирање и подигање на свеста на жените за можностите кои се нудат во пристапот до субвенции за развој на сопствени бизниси и
- Засилени активности во делот на женското претприемништво и подобар пристап на жените до можности за развој на сопствени бизниси.

Изработил/ Përpiloi: М-р Ваљмира Шерифи, М-р Valmira Sherifi
Бојана Јосифовска/Bojana Josifovska

Контролирал/ Kontrollloi: М-р Надица Николоска, М-р Nadica Nikoloska
М-р Размена Чекиќ Дуровиќ, М-р Razmena Ćekiq Duroviq

Одобрил/ Aprovoi: М-р Фатмире Хоџа, М-р Fatmire Hoxha

Согласен/ Miratoi: Зоран Павловски, Zoran Pavlovski

Со почит,
МИНИСТЕР,
MINISTËR,
Kreshnik Bekteshi